

Marina Runno: Elu on mulle õpetanud väärtustama igat inimest.

TEKST KÜLLI URB FOTOD ARON URB

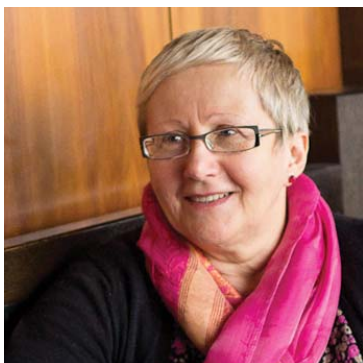
Tallinnas elavatele puuetega inimestele ja nende esindusorganisatsioonidele on oluliseks koostööpartneriks valdkonna peaspetsialist Sotsiaal- ja Tervishoiuametis, kelle igapäevatööks on hoolitseda teenuste toimimise ning arendamise eest meie kodulinna.

Alates märtsist töötab sellel ametikohal Marina Runno, saame temaga tuttavaks ja küsime tema plaanide kohta.

Külli: Töötasid pikalt Sotsiaalministeeriumi hoolekandeosakonnas ja omad kindlasti laia pilti Eesti hoolekandesüsteemi arengust.

Marina: Mul on ülevaade just puuetega inimeste hoolekandest, eelkõige sellest, mis puudutab rehabilitatsiooni, aga see haakub ju kõige – erihoolekande, teenustele pääsemisega, kohalike omavalitsuste teenuste ja muude toetustega.

K: Olen ka ise pikalt olnud seotud puuetega inimeste igapäevaeluga, küll puudega lapse vanemana, nüüd juba puudega noore hooldajana, aga

olen pikalt kaasa rääkinud ka in-vapoliitikas. Olen püüdnud aidada üldisemaid suundi, kuhu meie ühiskond selles valdkonnas liigub. Mulle on jäänud mulje, et me läheme nagu uuele ringile sotsiaalhoolekandes. Kuidas sulle see mõte kõlab?

M: See on huvitav tähelepanek. Kas nüüd just uuele ringile, aga pigem uuele tasandile, nagu spiraali mööda liikudes. Ka välised olud on ju muutunud. Mõne asjaga minnakse justkui tagasi, kus me aluses olime, näiteks tuues teenused tagasi kohaliku omavalitsuse tasandile. Samas on neil riigipoolne tugi juures. Ideed, mis tookord ministeeriumisse

minnes tekkisid, kuulates valdkonnaga seotud inimesi ja süstematiseerides kuulnud, polnud ju midagi eriliselt uut, need on ikka samadest vajadustest lähtuvad, mis puudelisusega kaasnevad. Aga nüüdseks on

muutunud keskkond – teenuste saajad on muutunud, nad on muutunud teadlikumaks, puuetega inimeste organisatsioonide ja ka teenuste osutajate valmisolek on teine. Kui varem käisime meie näiteks Põhjamaades õppimas, siis nüüd kutsutakse juba meid jagama oma kogemust.

K: Mis on sinu tööülesanded hoolekandeosakonnas? Millega sa hakkad tegelema?

M: Minu ülesandeks on puuetega inimeste sotsiaalteenuste arendamine, strateegiate koostamisel kaasa rääkimine, teenuseid osutavate allasutustega koostöö, MTÜ-de kaasamine ja vajadusel uute teenuste loomine. Näiteks praegu tegelen koostöös autistlike noorte vanematega päevakeskuse teenuse käivitamisega. Lapsevanemad on väga aktiivsed ja nad tunnevad oma laste vajadusi kõige paemini, nad on väga head eksperdid teenuse arendamise juures.

Mulle on ülesandeks antud ka ligipääsetavuse tegevuskava koostamise koordineerimine, praegu tutvun ligipääsetavuse auditiga. Näen ligipääsetavust laiemalt – see on informatsiooni kättesaadavus; lihtsustatud ja arusaadavas keeles teavitus; kiirelt, lihtsalt arusaadav teavitus ning muidugi ehitiste ligipääsetavus, mis toob kasu meile kõigile. Pean oluliseks universaalse disaini põhimõtteid.

Minu tööülesanne on ka linnaosade hoolekandespetsialistidega koostöö, kaasamine, näiteks meetodiline juhendamine.

“Elu on mulle õpetanud väärtustama igat inimest, imetlen ja hindan seda tahtejõudu ning positiivsust, mida eluraskustele vaatamata suudetakse rakendada.”

K: Sa oled küll vaid paar nädalat töötanud oma ametis, aga ehk oskad siiski esile tõsta, mis on Tallinnas hoolekandes positiivset ja mis oleks see, mis nõuaks kindlasti parandamist.

M: Tallinnas on üldiselt teenuste süsteem hästi arenenud nagu mõnes teiseski suuremas linnas, näiteks Tartus või Pärnus. Kui vaadata kasvõi linna kodulehelt teenuste loetelu, on näha, et neid on päris palju – me ei räägi siinjuures mahtudest. Olen veel liiga vähe sellel ametipostil töötanud – eks töötades pilt teenustest, olukorrast kindlasti täpsustub.

Just külastasin Tallinna Vaimse Tervise Keskust Kadriorus. Teadsin seda keskust kui rehabilitatsiooniasutust, aga nad on ka erihoolekande ja kohaliku omavalitsuse teenuste seostamist hästi korraldanud. Muu hulgas tegeletakse psüühikahäirega inimestega juba enne seda, kui tõsised raskused välja kujunevad, et ennetada sügavamaid probleeme.

Seal töötavad pädevad spetsialistid. Keskusi on üle linna neli. Autismiga inimesed nõuavad veel eraldi tööd. Mitu keskust on ka Käo keskusel, mida lähiajal külastan.

Väljakutseks on leida puuetega inimestele võimalusi, kust nad saaksid üle minna avatud tööturule. Selline keskus praegu on näiteks Juks ja Hariner.

“Pean kaasamisest väga - väga lugu, sest kui teenus ei ole tegelikult vajadusepõhine, siis ei too see kellelegi rõõmu.”

Üldse töövõimereformiga seonduv, et toetamine tuleks võimalikult vara ja sellised keskused oleksid seotud tööeluga. Koostöö asutustega, kuhu saaks integreerida osalise töövõimega inimesi. Üks hea näide on pimemassööride tegevus. Muidugi kõigist ju ei saa massööre, aga oluline on, kui ükski

suund õnnestub väga hästi.

K: Mida arvad kaasamisest ja millised on sinu kogemused?

M: Pean kaasamisest väga-väga lugu, sest kui teenus ei ole tegelikult vajadusepõhine, ei too see kellelegi rõõmu. Samas olen kogenud, et mida rohkemaid kaasad, seda rohkem erinevaid arvamusi. Mõistlik on kaasata sihtrühma esindajaid, kes on omavahel seisukohad välja töötanud ja siis ümarlaua vormis koos ametnikuga arutada. Muidugi mõistan: siin oht, et domineerida võib tugevama seisukoht. Kaasamise puhul ootaks, et tuuakse välja muutmiseks vajalikud eesmärgid. Lihtne on loetleda probleeme, aga oluline oleks esile tuua, mida

tahetaks näiteks selle teenuse käigus muuta, mis läheb siis paremaks, mis on prioriteedid. Raha ju kottidega juurde ei saa! Seega peab tegema võimalikult õigemad valikud.

K: Ikkagi on oht, et mõningate sihtrühmade, võib-olla just nende, kelle olukord on kõige raskem, hääl ei jõua kuhugi.

M: Tegelikult on veel üks viis, kuidas teenuse kasutajad saaksid kaasa rääkida teenuse paremaks muutmisel, selleks on kvaliteedijuhtimise süsteem. Kvaliteedijuhtimise süsteemi rakendavad organisatsioonid kaasavad oma kliendid teenuse arendamisse. See ei tähenda mitte seda, et esitatakse vaid kaebusi, vaid see on sisuline arvamuste koondamine selle kohta, kuidas võiks teenust paremini osutada. Eestis, s.o Tallinnas on mitmel asutusel juba kvaliteedijuhtimise sertifikaat olemas (näiteks EQUASS). Kui asutus sellise sertifikaadi on saanud, võib eeldada nende tegevuse paremat korraldamist. Mõned on selle suhtes veel skeptilised – ütlevad, et see on teooria ja lihtsalt dokument, aga praktika näitab, et see toimib, kui seda õieti rakendada.

K: Inimesi ikka huvitavad ka veidi isiklikumad küsimused. Kust sa pärit oled, milline on olnud sinu elukäik?

Olen sündinud ja elanud Tallinnas, pärast 8. keskkooli lõpetamist läksin õppima Tartu meditsiinikooli velskriks. Sattusin pärast kooli lõpetamist tööle Rapla lähedale Juuru, kus töötasingi 15 aastat velskripunkti juhatajana, st olin külatohter, hiljem olin perearstile abiks. 2000. aastal asusin õppima Tallinna Ülikooli sotsiaaltööd, läbisin magistriõppe.

“Kaasamise puhul ootaks, et tuuakse välja muutmiseks vajalikud eesmärgid. Lihtne on loetleda probleeme, aga oluline oleks esile tuua, mida tahetakse näiteks selle teenuse käigus muuta, mis läheb siis paremaks ning millised on prioriteedid.”

Kuna olen alati hinnanud kehalist aktiivsust, täiendasin end Tartu Ülikoolis liikumisravierialal.

Seitse aastat töötasin omavalituses sotsiaaltöötajana, siis kandideerisin Sotsiaalministeeriumi puuetega inimeste rehabilitat-

sioonispetsialisti kohale ja töötasin seal üle seitsme aasta.

Minu huvialaks ongi sport, tervislik eluviis; mulle on tähtis minu pere. Mul on kaks täiskasvanud poega ja 6-aastane lapselaps. Teeme perega koos sporti, osaleme suusamaratonidel, ühisjooksudel. Tore on vaadata eakaid, kes osalevad vastavalt oma võimetele kõrvuti väikeste mudilastega suusa- või jooksuüritustel.

Olen näinud puudega inimese pereelu päris lähedalt, minu isa kaotas suurema osa oma nägemisest ühel päästeoperatsioonil. Tondil asuva pimmedate keskuse maja ja Harineri keskus on mulle lapsepõlvest hästi tuttavad, seal töötasid mu isa ja ema. Elu on mulle õpetanud väärtustama igat inimest, imetlen ja hindan seda tahtejõudu ning positiivsust, mida eluraskustele vaatamata suudetakse rakendada.

K: Täna jutuajamise eest ja edu uuel ametikohal!